

Galatians
Pipa ngula-jana Puurlurlu
pantirninjarla yilyajarra
Kirijini-patuku
Kalatiya-wardingki-patuku
nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu-jana pantirninjarla yirrarnu nyam-puju pipa Kirijini-watikiji kujalpalu nyinaja kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla. Nyurru-wiyiji, Puurluju-jana jjanu yanu, manujana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnununu Jijaji Kiraji-kirli. Ngulajulpalu nyinaja panu-kariji Juwu-wangu-patu. Kulalpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Ngula-jangkaju, wala-jarrinjarla Kirijini-jarrijalkulurla.

Kirijini-jarrinjarla kulalpalu puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju, lawa. Ngurrpa-jukulpalurla kuruwarri Mujuju-kurlangukuju nyinaja. Ngakalku kujalu Kirijini-jarrija, ngula-warnurlaju Juwu-patulku Kirijini-patu jangkardu yanurnulu-jana, ngulangkuju putaputa jinyijinyi-manulpalu-jana yangkaju Juwu-wangu-patu yungulu nganta nyanungurrarlangurlu purayarla kuruwarriji Mujuju-kurlanguju nyanungurra-piyarlu Juwu-patu-piyarlu-juku.

Kuja-kujakunya-jana Puurlurluju pantirninjarla yilyajarra pipaju Kalatiya-wardingki-patuku Kirijini-watikiji. Wangkaja-jana Puurluju yungulu-jana jamulu purda-nyanyi Juwupatuju wangkanja-kurraju yangka kujalpalu-jana putaputa jinyijinyi-manu. Wangkaja-jana Puurluju yungulurla nyinami wala Jijaji Kirajimipaku. Manu-jana wangkaja yungulu yampimi Mujuju-kurlangu kuruwarriji puranja-wangurlu. Wangkaja-jana yungulu purda-nyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu-mipa, ngula-jangkaju yungulu nyina Jijaji-piya.

1-2 Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Wapirra Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijaji Kirajiji. Nyanungu-jarrarluju-pala milarninjarla yajarnu ngajuju. Kulaju nganangku yapangkaju yajarninjarla milarnu, lawa. Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajuju karna-nyarra pantirninjarla yilyamirra nyampuju pipa nyampu-patu-kari-kirlirli Kirijini-wati-kirlirliyijala nyurrurlakuju yangka kuja kankulu turnu-jarri kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla.

³ Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpalajana yimiri nyina Kalatiya-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnngajuku.” ⁴ Wita yungurna-nyarra wangka Jijajikiji

Warlalja-Wirikiji. Yangka kuja yilyajarni Wapirra Kaaturlu Jijajiji, ngulangkuju Jijajirli linpangku purda-nyangu. Jalangu nyampurla ngurungka kalu yapangkuju jintawarlayirli-jiki majuju kanyi. Manurlipa ngaliparlangurlu kangu majuju kuja-purda-karirli-yijala. Ngalipa jintawarlayi-jiki, jurntarliparla yanu Kaatukuju. Jijaji-ngalpa kunka-pardija yungu-ngalpa muurlmardarni majumaju-kujakuju. ⁵ Nyampuju junga! Ngulakuju, pulka-pinyirli-parla tarnngangku ngaliparluju Wapirra Kaatukuju! Ngula-juku ngurrju.

Nganangku-puka yapangku kaji-jana warntarla-kurlurlu pinarri-mani yimi-kirlirli Kirijini-patuju, Kaaturluju yungu-jana warlapajirninjarla pungkarla

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki warrarda nyinami ngalipakuju. Kujarlanya yilyajarni-ngalpa Jijaji Kirajiji. Kaatuju-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulu purami. Purajankulu ngulaju ngari wita-mipaku. Ngula-jangkaju, karlirr-yanunkulurla kuja-purda-karilki, manunkulu ngula-jangkarluju puraja yimi-karilki warntarlalku. Kujarna-nyarra purda-nyangu yimi-karilki kujankulu puraja nganta, ngulakujurnaju ngajuju wangkaja, “Junga mayi kujaju?” ⁷ Yapangku kalu-nyarra yimi-ngarrirni yimi-pardu-karilki Jijaji Kiraji-kirliji. Ngulaju kalu mangu-nyanyi kula-nganta junganya. Manu kalu mangu-nyanyi yungunkulu nganta pura. Karrimirra kujaju! Jinta-mipa-ka yimiji

nguna jungaju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanya yaliji yimi-kariji yijardu-wangulku-ka nguna warntarlalku. ⁸ Kujalparnalunya nyarra kamparru nyurru-wiyi jirranganja nyinaja nyurrurlaku, ngulajulparnalunya nyarra yirri-puraja Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngulaju yimi junga. Kujarlaju karnarla wangkamilki Kaatukuju: “Wapirra, kajilparnalunya jana Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli yimi-ngarrikarla warntarla yimi Jijaji-kirli nganta Kalatiya-wardingki-patuku yapaku, manu marda kajilpa marramarra Kaatu-kurlangu yantarlarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngularlangurlu kajilpa-jana pinarri-mantarla yapa yimi warntarla-kurlurlu Jijaji-kirlangu-kurlurlu nganta, ngulaju maju-nyayirni. Wapirra, kajilpa-jana nganangku-puka yapangku yimi-ngarririnjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta yangka-patuku Kalatiya-wardingki-patuku, kuja-kujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!” ⁹ Yungurnarla nyampu-yijala jurruku yimi yarda wangka Kaatukuju, “Wapirra, nyurru-wiyili Yimi Ngurrjuju purda-nyangu Kalatiya-wardingki-paturluju, manulurla ngungkurr-nyinaja purda-nyanjarla. Jalangurlu, kajilpa-jana nganangku-puka yapangku yimi-ngarririnjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta, kuja-kujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!”

¹⁰ Nyurrurlarluru mayi kankujulu mangunyanyi warntarlalru kuja karna-jana nganta payirninja-parnka yapa ngalya-kari yungujulu nganta wangkami nyiya-piyarlarna warrki-jarri

warrkingka? Nyurrurlarluju mayi kankujulu manngu-nyanyi warntarlarlu warrarda nganta karna-jana yipiljipilji-mani yapa ngalya-kari yungujulu ngajuku ngampurpa nyina? Lawa kujakuju! Kaatu-mipa karna ngajulurluju payirni yalikiji warrkiki. Nyanungu-mipa karna purda-nyanyi kujarlaju yunguju wardinyi-jarrimi. Kajilparna-jana purda-nyangarla yapa-mipa yalumpurra, manu kajilparna-jana marlaja warrki-jarriyarla, kujarlaju kulalparnarla ngurrju warrkiniji nyinayarla Jijaji Kirajikiji. Nyanungu-mipaku karnarla marlaja warrki-jarrimi yunguju nyina wardinyi ngajukuju.

Kularla nganangku yungu Yimi Ngurrjuju Jijaji-kirliji Puurlukuju, lawa, Kaaturlurla yungu

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra wangkami Yimi Ngurrjukurlu. Yalumpu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu, kula yapangku nyanungurlu ngurrju-manu yalumpuju yimi.

¹² Kulaju nganangku yapangkuju nyampuju yimi yungu, manu kulaju nganangku pinarri-manu yalumpu-kurlurluju yimi-kirlirliji, lawa. Kaaturlu nyanungurlu-jukuju milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji, kujarlunyarna manu Yimi Ngurrjuju.

¹³ Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi purda-nyangunkulu yimiji ngajukurluju. Kalarna warrarda puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju Juwu-kariyi-nyanu-patupiyarlu. Kalarna-jana warru pakarnu Kaatukurlangu yapaju ngurra-kari ngurra-karirla,

putarna-jana riwarri-manu muku. ¹⁴ Ngulaju junga. Kalarna ngulaju yirriyirri-nyayirni warrarda puraja Juwu-patu-piya-kari-wangurlu. Manu kalarna warrarda pinarri-jarrija yimi-kari yimi-kariki yangka kujalu-nyanu Juwu-paturlu nyurnunyurnurlu yirri-puraja nyurru-wiyi. ¹⁵ Ngulaju junga-nyayirni! Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju. Kujarna palka-jarrija, ngula-wangurla-wiyi-juku milarnuju yungurnarla warrki-jarrimi nyanungukulku. Kaatuju wangkaja-nyanu, “Kapurnarla ngaju-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji milki-yirrarni Puurlukuju.” ¹⁶ Ngulaju junga. Kaaturluju milki-yirrarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu ngajuku ngulaju yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujaju milki-yirrarni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu, ngula-jangkaju kularna-jana wangkaja yapakuju yungujulu pinarri-mantarla ngajuju Jijaji-kirlirli, lawa. ¹⁷ Manu kularna yanu Jurujulumu-kurraju yangka-patu-kurraju Kurdungurlu Wiriwiri-kariyi-nyanu-kurraju. Yalumpu-patujulu Kurdungurlu-jarrija ngajukuju kamparru-juku. Yangka kujaju Kaaturlu milki-yirrarnu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu Jijaji, ngula-jangkajurna kapanku-yanu nguru-kurra yirdi-kirraju Rapiya-kurra, manurna nyinaja ngari witaku. Ngula-jangkaju, pinarnirna yanu kirri-kirra Tamaka-kurra, ngulangkajurna nyinaja marnkurrpaku yulyurpuku.

¹⁸ Ngula-jangkaju, yanurna Jurujulumu-kurralku. Kujarnarla rdipija Piitaku, ngulakujurnarla ngakalku rdipinjarla wangkaja.

Manurlijarra nyinaja wungulku ngulaju 15-palaku ngurrakuju. ¹⁹ Kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja, ngula-jangkaju rdipinjarla wangkajarnarla Jamajirlanguku. Nyanungujurla kukurnu-nyanu Warlalja-Wiriki Jijajiki. Manuka nyina Kurdungurlu Wiri ngaju-piya. Ngularjarra-mipakunyarna-palangu wangkaja.

²⁰ Kaaturluju kaju nyanyi ngajuju nyampukurra pipa-kurraju pantirninja-kurraju. Junga karna-nyarra wangka. Kajilparna-nyarra warlkangu yimirr-yungkarla, Kaaturlulku kajikaju pinyi ngajuju.

²¹ Yangka kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja Jurujulumurla, ngula-jangkaju yarnkajalkurna nguru yangka-jarra-kurra yirdi-jarra-kurraju Jiriya-kurra manu Jilijiya-kurra.

²² Ngula-wangurla-wiyi kamparruwiyi, kujalpalu Kirijini-wati nyinaja ngurungka Jurdiyarla, ngulaju kulajulu wangkaja manu ngulangkuju kulajulu miparrpa nyangu, murnma-juku nyinajalpalu ngajukuju nyanjawanu-juku. ²³ Ngarili purda-nyangu jaru-mipa ngaju-kurluju kujalpalu-jana yapangu yimi-ngarrirninja-parnkaja ngajuju. Wangkajalu-jana kujanya, “Wayinkili! Yangka kankulu wati yirdiji Puurlu milya-pinyi yangka kujalpa-jana warru yaninjarla Kirijini-wati murrumurru-manu, yangka kujalpa-jana putaputa lawarrka-manu? Jalanguju, warru yaninjarla kajana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjulku Jijaji Kirajikirilki Juwu-wangu-patukuju.” ²⁴ Kujalu purda-nyangu Kirijini-paturlu Jurdiya-wardingkipaturlu ngaju-kurlu yimi kujarna ngaju

Kirijini-jarrijalku, kujarlajulurla pulka-pungu
Kaatukulku.

2

*Kurdungurlu-patu Wiriwiri Jamaji manu Piita
manu Jaanu, ngulangkujulu rdakurl-kujurnu Pu-
urluju*

¹ Yangka kujalparnarla Piitaku-wiyi
jirrnganja nyinaja Jurujulumurla, ngula-
jangkaju yanulkurna Jurujulumu-ngurluju,
manulparna warru wapaja nguru-kari
nguru-kari-wana 14-palaku yulyurpukuju.
Ngula-jangkaju, pina jirrnganja yanurnurna-
palangu jirrama-karikilki yirdi-jarrakuju
Parnapaku manu Tayitujuku Jurujulumu-
kurraju. Tayitujuju Kiiriji-wardingki ngulaju
Juwu-wangu. ² Kaatuju wangkaja jukurrparla
Jurujulumu-kurraju pina-yaninjakuju.
Kujarlanyarna-palangu jirrama-karilki pinarni
kangu. Kujarna pina-yukajarni Jurujulumu-
kurra, ngulangkaju wangkanjurnurna-jana
wiriwiriki jaajikingarduyu-patuku. Ngulaju
wangkajarnalu-nyanu nganimpa-mipa wiriwiri-
mipa. Yimi-ngarrurnurna-jana Yimi Ngurrju-
kurlu yangka kujalparna-jana wangkaja Juwu-
wangu-patuku. Ngaju-nyangu warrkirna-
jana milki-wangkaja yungujulu ngulakuju
ngungkurr-nyina. Kajijili ngungkurr-
nyinanja-wangu kapuru nyinakarla, kuja-
warnuju kapujulu marda warla-pajikarla
yimi-ngarrirninja-kujakuju Juwu-wangu-patu-
kujakuju. Kapulu-jana marda Juwu-wangu-
patuju ngarrirninjintarla manu warla-pajikarla

yungulu wajawaja-maninjarla yampiyarla yimi yali kujalparna-jana wangkaja kamparru-wiyi.

³ Yangka wiriwiri jaajikingarduyu, ngulajujulu ngajukuju ngungkurr-nyinaja. Ngula-warnurlulu yampija Tayitujuju, kulalu jinyijinyi-manu yungu nganta Juwu-patupiyalku nyinakarla, lawa. ⁴ Ngula-jangkaju, ngalya-karilki Juwu-patuju yardalu-nganpa jinta-jarrija nganimpakuju. Kula-nganta Kirijini-patu, kala lawa. Kalalu-nganpa ngulangkuju nyinanjarla nyangu pululurlu kujalparnalulu nyarrpa-jarrija nganimpaju. Ngulangkujulpalu-nganpa putaputa jinyijinyi-manu yungurnalu purayarla Juwu-kurlangu kuruwari. Kala lawa, nganimpajulparnalurla walaju nyinaja Jijaji Kirajikiji. Kajirnalulu purayarla Juwu-kurlangu kuruwari, kujarlaju kapu-nganpa jinyijinyi-maninjarla pirijina-piyamantarla Juwu-kurlangu-kurlurlu kuruwari-kirlirli. Ngula-kujakuju, warla-pajurnurnalulu-jana. ⁵ Yangkanku Jurujulumu-wardingkipaturlu Juwu-patu-karirliji kapulu rdarrimardarninjarla ngarrka-kujurnulku Tayitujuju. Kajili Tayituju ngarrka-kijikarla, ngula-jangkaju kapulu-nyarra nyurrurlarlangu jinyijinyi-mantarla yungunkulu purayarla Juwu-kurlangulku kuruwariji. Yalumpu Juwu-kurlangu kuruwari, ngulaju kula jungarni yapakuju puranjakuju. Yimi Ngurruji Jijaji-kirli jungarniji yapakuju puranjakuju. Kujarlanyarnalulu-jana Juwupatu-kariji warla-pajurnu ngarrka-kijirninjakujakuju Tayituju-kijakuju. Jungarnalulu-jana

warla-pajurnu yungunkulurla wala-juku nyina Yimi Ngurrjukuju.

⁶ Nyurrurla-nyangu Juwu-patuju pinangkalpapatu, wangka kalu nyanungu-patuju Jamaji manu Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nganta nyina jaajirlaju Jurujulumurlaju ngulaju Kirijini-kari-piya-wangu. Kujaju junga marda. Kala Kaaturluju manngu-nyanyi kajana yapaju ngulaju jurrku-juku jintangka. Kujalu yinya-paturlu wiri-paturlu purda-nyangu Yimi Ngurrju kujalparna-jana yimi-ngarrurnu Juwu-wangu-patuku, ngungkurr-nyinajalpajulurla ngajukuju. Kulajulu jinyijinyi-manu yimi jinta-karikilki yirri-puranjakuju Jijaji-kirli.

⁷ Kujarna-jana Jamajiki, Piitaku manu Jaanuku wangkaja, kujarlanyalu milya-pungu kujaju yangka Kaaturlu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yungu ngajuku Juwu-wangu-patukungarnti yimi-ngarrirninjakungarntiji. Kujarlu-yijalarla Piitaku-wiyiji yungu Yimi Ngurrju Juwu-patukungarntiji yimi-ngarrirninjakungarntiji.

⁸ Yuwayi, Kaaturlujurla yungu yartarnarriji Piitakuju. Ngula-jangkanya kajana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji ngulaju Juwu-patuku. Kujarlu-yijala yunguju yartarnarriji ngajukuju. Ngula-jangkanya karna-jana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji Juwu-wangu-patuku.

⁹ Jamaji, Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nyina jaajirla Jurujulumurlaju. Kujarna-jana wangkaja ngaju-nyanguku warrkiki, ngula-warnuju, nyanungu-paturlulu milya-pungu yangka kujaju Kaatu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngula-warnurluju

rdakalkulu-jarrangku yungu Parnapa-jarrakuju, manulu-jarrangku wangkaja kuja, “Ngula-juku, nganimparlu karnalu-nyarra nyumpalakuju ngungkurr-nyina nganimpaju. Nganimparlu kapurnalu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjuju Juwu-patuku nyampurlaju. Nyumpala, yimi-ngarrirninjintalu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yapaku Juwu-wangu-patukuju. ¹⁰ Kajinkili-jana warru yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla, payika-jana talaku yungulu yirrarni nyampu-patuku ngayi marlajarra ngula kalu nyina Kirijini-patu-kari nyampurla Jurujulumurla.” Kujanyajulu wangkaja. Ngulaju ngula-juku. Nyurru-jukurna manngu-nyangu marlajarra-watiji yangka Jurujulumu-wardingki-patuju.

Puurlurluju Piita kurnta-ngarrirninjarla jungarni-manu

¹¹⁻¹² Ngaka-karilki, kujarlijarra Parnapa-jarra yanu kirri-kirra Yantiyuku-kurra, ngulangkaju jirrnganja nyinajalparlijarra-jana Juwu-wangu-patuku Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkarlaju, Piitalku yaninjarla yukajarni, ngulajulpa-nganpa jirrnganja nyinaja. Ngula-puruju nyinanjarla jirrnganjarpa-jana ngarnu Juwu-wangu-patukuju Kirijinikiji. Kulalpa-jana jurnta nyinaja, manu kulalpa-jana jinyijinyi-manu Juwu-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngula-jangkaju, Jamajirliji yilyajarni-jana Juwu-patu ngalya-karilki Kirijiniji Jurujulumu-ngurluju Yantiyuku-kurraju. Ngalya-karirliji Kirijinirli Juwu-paturlu

kalalu-jana manngu-nyangu Juwu-wangu-patuju kula-ngantalu purayarla-juku Juwu-kurlangu kurwarri. Kujalu Juwu-patu Kirijini yukajarni Yantiyuku-kurra, ngulakuju Piitaju-jana lani-jarrija. Kuja-nyanu wangkaja Piitaju kanunju-kari, “Wardayi! Nyampu-paturluju marda kapulu-jana nyanjarla pina yimi kanyi ngajuju Jurujulumu-kurraju kuja karna-jana jirranganja nyina Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju.” Kujanyalpa Piitarluju manngu-nyangu. Ngula-jangkaju, kujarlaju, Piitajulpa-jana jurnta nyinaja Juwu-wangu-patukuju, manu kulalpa-jana jirranganja ngarnulku mangarriji.¹³ Ngalya-kari Kirijini Juwu-patu, yangka kujalpalu nyinaja Yantiyukurla, ngulangkuju waalparrurnulu Piitaju. Jurntalkulpalu-jana nyinaja Juwu-wangu-patukuju wungu-warnu-wangulku. Manu kulalpalu-jana mangarriji jirranganja ngarnulku, lawa. Parnaparlangurlu waalparrurnu Piitaju, ngularlangulpa-jana jurnta nyinaja wungu-warnu-wangulku, manu kulalpa-jana jirranganja ngarnulku mangarriji.

¹⁴ Kuja-kurra kujarna-jana nyangu Piita manu ngalya-kari Juwu-patu Kirijini-patu, nyurrukulparna-jana milya-pungu kujalpalu warn-tarla manngu-nyanjarla kangu. Kuja-karrarlu kulalpalu jungarnirli puraja Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujalu Yantiyuku-wardingki-patu Kirijini-patu jinta-kurra-jarrija, wangkajarnarla kulu Piitakuju nyanungurrarla kamparru milparniwarrarla, “Piita, kula kanparla jungarnilki nyina Jijajikiji, lawa. Nyuntujunpa Juwu yangkaju kalanpa yirriyirrirli puraja ku-

ruwarriji Mujuju-kurlanguju. Ngulaju ngulajuku. Kala yangka kujanpa yanurnu nyampukurra Yantiyuku-kurra, nyinanjarla kalanpa-jana jirrnganja ngarnu mangarriji Juwu-wangu-patukuju. Wangkajanpa-nyanu, ‘Kajilparna-jana jirrnganja ngarni Juwu-wangu-patukuju, ngulaju ngula-juku.’ Kala kujanpa-jana yangka Kirijini-patu nyangu Juwu-patu Jurujulumu-wardingki-patu yukanjarni-kirra, kujarlaju lanijarrinjarla jurntanpa-jana yanu Juwu-wangu-patukuju. Manunpa-jana kurnta-ngarrurnu yali-patu Juwu-wangu-patuju kujarlu, ‘Wayinkilayi! Nyurrurlalpankulu Juwu-piya nyinayarla nganimpa-piya!’ Piita, kujaju warntarla kanpa manngu-nyanyi!”

¹⁵ Manurnarla wangkaja Piitakuju, “Piita, ngalijarraju kula karli nyina Juwu-wangu. Juwu-wangu-paturlu kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngalijarrarli Juwu-jarra. Manu ngalikipalangu-wati, ngulajulpalu nyinaja Juwu-wati-yijala. ¹⁶ Piita, ngalijarrarluju milya-pinyi karli Kaatuju. Manu panu-kari-piya-wangurlu karli milya-pinyi kajilpa nganangku yapangku jungarnirli purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju Kaaturlu kulalparna ngula-mipa-jangka jungarni-pajikarla yapaju, lawa. Nyanungurluka yapa jungarni-pajirni ngana-puka yangka kuja karla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji. Ngulamipa-jangka-ka jungarni-pajirni. Kujarlanyarli yampinja-yanu kuruwarriji Mujuju-kurlanguju purdangirlilki ngalijarrarluju. Walaju karlirla nyina Jijaji Kiraji-mipakulku, kujarlanya

kangalingki jungarni-pajirni, manu karli purami nyanungu-mipalku.” Kujanyarnarla Piitakuju wangkaja.

¹⁷ Manurnarla kujanya yarda wangkaja Piitakuju, “Piita, Juwu-wangurluju kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kujarlaju kalu-jana Juwu-paturlu punku-pajirni. Yangka kujarlirla Jijaji Kirajikiji wala-wiyi nyinaja yungu-ngalingki jungarni-pajirni Kaaturluju, ngula-jangkaju Juwu-wangu-piyajarrijalkurlu ngalijarraju. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju, yapa Juwu-kariji marda kajikangali kuja wangka ngali-jarrakuju, ‘Wayinpala! Nyiya-jangka kangkupala Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju? Yungulpanpala purayarla-juku Mujuju-kurlangu kuruwarri nganimpa-piyarlu!’ Kujanya marda kajika-ngali wangka yapa jinta-kariji. Karrimirra kujaju, kula jungarni! Kula kangalpa Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju, lawa! ¹⁸ Kalarna puraja-jala Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kala kujarnarla wala-jarrijalku Jijaji Kirajiki, yaliji kuruwarri yampinja-yanurna purdangirlilki. Kajilparna jalangurlulku yarda pina purayarla yali kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kajikarnarla Kaatukulku jurnta karlirr-yani warntarlalku. Kulalparna kujarlaju pina purayarla, lawa. Kularna yarda pura yaliji kuruwarri ngajuju Kaaturlu nganta yungulpaju ngula-jangkaju nganta ngajuju jungarni-pajikarla, lawa. ¹⁹ Yampijarna yaliji kuruwarri purdangirli. Jalanguju, Jijaji Kiraji-mipaku karnarla walaju nyina yungurnarla ngula-

jangkanya Kaatukuju jungarni nyina. ²⁰ Ngajuju karnarla walaju nyina Jijaji Kiraji-mipaku, kula karnarla nyina wala Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju, nyampunya karna milya-pinyi: Kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulangka-yijala ngaju-nyangu pirlirrpaju palija warntawarntarla. Jalanguju, kula karna ngaju-nyangu-kurlu pirlirrpa-kurluju nyina, lawa. Ngajuju karna nyina Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu pirlirrpa-kurluju kuja-ka nyina ngaju-nyangurla kaninjarni. Jijaji Kirajiji Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Nyanunguju kaju yulkami ngajukuju. Yungu-nyanu nyanungurluju kunkanku ngaju-wanawana kuja palija watiya warntawarntarlaju, ngula-jangkaju yungurnarla marlaja nyina wankaru tarnnga Kaatukulku. ²¹ Kajilparla Kaaturlu jungarni-pajikarla marlaja yapa kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, kujarlaju nyiyakulku palija Jijajiji? Marda palija ngari lawangka. Kujaju kula junga. Kaatujulpa-ngalpa yimiri nyinaja. Kujarliparla wala nyinaja Jijajikiji, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Kulalparnaju jungarni-mantarla Mujuju-kurlangurlu kuruwarrirli, lawa. Kajilparnaju puta kuja-jarriyarla, ngulaju kajikarnarla jurnta yani Kaatukulku. Ngampurrpa-wangurna kujakuju. Kapurnarla wala nyinami-jiki Jijajiki.” Kujanyarnarla wangkaja Piitakuju.

3

Kujalpalurla Kalatiya-wardingki-patu Kirijini-

patu wala nyinaja Jijaji Kirajiki, kujarlanya-jana Kaaturluju yungu Pirlirpa nyanungu-nyanguju

¹ Nyurrurla Kalatiya-wardingki-patu, warungka-nyayirninkili manu paapaa! Kujalparna-nyarra yangka kamparru-wiyi jirranganja nyinaja nyurrurlaku, jungarnirlirna-nyarra pinarri-manu Jijajikiji. Yangkarna-nyarra ngajuju wangkaja Jijaji-kirliji yangka kuja nyanunguju palija warntawarntarla. Kujarlanya kanyarra Kaaturluju jungarnipajirni. Nyarrparlankulu yampija Jijajiji? Ngula-jangkarluju, nyarrpaku kankulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Nganangku marda-nyarra yimirr-yungu?

² Yungurna-nyarra yapa nyurrurla payirni-wiyi: Nyarrparlankulu manu Pirlirrpaju Kaatukurlanguju? Kuruwarri Mujuju-kurlangu-jangka mayi? Lawa, Yimi Ngurjunkulu purda-nyangu Jijaji-kirli. Walajulpankulurla nyinaja nyanunguku-juku. Kujarlanyankulu Pirlirrpaju manu nyurrurlarluju. ³ Nyarrparla kankulu warungkaju nyina? Kujankulu yangka kamparru-wiyi Kirijini-jarrija, ngula-jangkakuju Kaaturlu-nyarra yungu yartarnarriji ngula-kurluju yungulpankulurla jungarni nyinayarla. Nyarrparlankulu yampija yartarnarriji kuja kankulu jalangurlu pina pura Mujuju-kurlangulku kuruwarriji? Kuruwarri puranjakarra kulalpankulurla Kaatukuju jungarnilki nyinayarla, lawa. ⁴ Nyurru-wiyi kujalpankulu mardarnu yartarnarri Kaatu-kurlangu, ngula-kurlujulpankulurla ngurrju-nyayirni warrki-jarrija Kaatukuju, manulpankulurla

ngurrju-nyayirni miyaluju rarralya nyinaja. Jalangurlangurlu, kajilpankulu warrarda yampiyarla yartarnarri, kujarlaju kulalpankulurla ngurrjulku warrki-jarriyarla manu nyinayarla miyaluju rarralypalku. Kajilpankulu yampiyarla yali yartarnarri, kujaju maju. ⁵ Purda-nyangkajulu! Kulankulu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju manu kuruarri-jangkarluju Mujuju-kurlangu-jangkarluju, lawa. Purda-nyangunkulu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kujalpankulurla wala nyinaja nyurrurla, kujarlanya-nyarra yungu Kaaturluju Pirlirrpaju. Ngula-kurlunya kankulurla ngurrjuju warrki-jarrimi yartarnarri-kirliji.

Kaatuju, nyina kajana yimiri yapakuju ngana kuja karla yapaju nyina wala-nyayirni Yipuruyamu-piyaju

⁶ Nyurrurlarlu, manngu-nyangkalu yangkaju Yipuruyamu yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi. Nyanunguju, walalparla nyinaja Kaatukuju, kujarlanya Kaaturluju jungarnipajurnu.* ⁷ Nyurrurlarlu yapangku, langa-kurramani mayinkili? Nganalu yapa Yipuruyamukurlanguju warlaljaju? Yapa kuja kalurla wala nyina Kaatukuju, ngulaju nyampupiya-patu-mipalu Yipuruyamukurlanguju warlaljaju. ⁸ Payipulurla, nyampu-juku jurru yimiji. Nyampunya Kaatuju wangkaja, “Nganapuka kajiji Juwu-wanguju nyina ngajukuju wala, kapurna jungarnipajirni.” Ngulaju junga. Nyurru-wiyi Kaatuju wangkajarla

* **3:6** Nyangka Genesis 15.6

Yimi Ngurrju Yipuruyamukuju, “Kuja kanpaju nyuntu wala-juku nyina ngajuku, kujarlaju yapa-kari yapa-kari kapungkulu marlaja nyina wardinyi nyuntuku kujarla yalarnirla ngurujarraranypa.”* ⁹ Ngulaju yimi junga. Yipuruyamujulparla nyinaja wala-nyayirni Kaatukuju, kujarlanyalpa Yipuruyamuju warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kangu Kaaturluju. Kujarlu-yijala Kaaturlu kajana warrawarra-kanyi yapaju yangkaju kuja kalurla wala nyinami.

¹⁰ Nyurru-wiyi Payipulurla yirrarnu Mujujurluju Kaatu-kurlangu kuruwarri. Nyampunya kuja-ka wangka kuruwarriji, “Nganangku yapangku kuja-ka jamulu purda-nyanyi kuruwarri puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju ngarra juwa-kijirni yaliji yapa.”* Junga kujaju. Nganangku kulalpa warrarda purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarriji parra-kari parra-karirliji, lawa. Ngana-puka kajirla wala nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarriki, ngula-jangkaju kajirla yali yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju. ¹¹ Kaatuju kujanya yarda wangkaja Payipulurlaju:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku.”* Ngulaju junga. Kajilirla yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulangkuju kajili putaputa purami kuruwarri Mujuju-kurlangu-

* **3:8** Nyangka Genesis 12.3, 18.18, 22.18 * **3:10** Nyangka

Deuteronomy 27.26 * **3:11** Nyangka Habakkuk 2.4

mipa jungarnirliji nganta, ngulaju kapu-jana Kaaturluju juwa-kijirni jungarnipajirninja-wangurlu.

12 Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, kula kangampa Juwu-patukuju wangkami yungurnalurla Kaatuku wala nyina, lawa. Ngari kangampa wangka kajilpa yapangku jungarnirli purayarla Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju kajikarla marlaja nyina wankaru Kaatuku tarnnga-juku.*

13 Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju: “Ngana-puka kaji pali watiya warntawarntarla waraly-karrinja-karra, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju.”*

Kuja Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla, ngulaju Kaaturluju juwa-kujurnu-yijala yungungalpa kujarluju rdakurl-kijirni Kaaturluju ngalipalku. Nganimparluju Juwu-paturluju kularnalu jungarnirli puraja Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Kujarlaju kapu-nganpa pungkarlalku Kaaturluju. Ngula-kujakuju, Jijajilki-nganpa kunka-pardinjarla palija, ngulangkulku-nganpa muurl-mardarnu palinja-kujakuju. 14 Kaaturlujulpa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kangu Yipuruyamu kujalparla wala nyinaja. Jijaji Kirajirli, muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungujana Juwu-wangu-paturlangukulku yimiri-juku nyinami Kaatuju. Kujanyalparla yimiri-juku nyinaja Yipuruyamukuju. Nyurru-wiyi-ngalpa jangku-pungu Kaaturluju Pirlirrpaju nyanungunyanguju yungu-ngalpa yinyi. Yuwayi, Jijaji

* 3:12 Nyangka Leviticus 18.5

21.23

* 3:13 Nyangka Deuteronomy

Kirajirli muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungu-ngalpa yinyi jurrku-juku Pirlirrpaju.

Yipuruyamurluju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala Kaaturlujulpa warrawarra-kangu-juku

¹⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra ngari wita payirni: nyarrparla kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi ngalipaju? Kajirlipa Mujuju-kurlangu kuruwarri mayi purami, kujarlanya mayi kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi? Lawa. Yangka kujarla wangkaja Yipuruyamuku nyurru-wiyi warrawarra-kanjaku, kujarlanya kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi. Manngu-nyangkalu-jana kujalpa nyurru-wiyi nyinjaja yapa. Yangka yalirli yapangku kuja karla karnta wanarrirla yirrarni lamparra-nyanuku, ngulaju karla jangku-pinyi kujarluju. Karnta yali wita-jangkaju, kuja-ka wiri-jarrilki, ngulaju kapala jinta-jarrinjarla yupukarra-jarri yangka-juku watiji jangku-pinja-warnu, ngulaju kulalparla nganangku karntaju yaliji jangku-pinja-warnu jurnta kangkarla. Ngulaju kujaju kuruwarri yapa-kurlangu. Nganangku kulalpa nyampuju jaru kurruly-yirrakarla.

¹⁶ Kujarlu-yijala Kaaturlujurla jangku-pungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyiji. Ngula-jangkaju, Kaaturluju kulalpa nyarrparlu kurruly-yirrakarla. Wangkajarla Yipuruyamukuju yungu-palangu warrawarra-kanyi nyanungu manu kurdu. Ngulaju riiti-mani karlipa

Payipulurla yangkaju jaru. Kaatuju, kularla wangkaja kuja Yipuruyamukuju:

“Yipuruyamu, wangkami karna-nyarra nyuntu manu kurdukurduku panuku-juku yungurna-nyarra warrawarra-kanyi.”

Kularla kuja wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju, lawa. Nyampunyarla wangkaja, “Yipuruyamu, wangkami karnangkupala nyuntu manu kurdu nyuntu-nyangu yungurnangkupala warrawarra-kanyi.”* Kujanyarla Kaatuju wangkaja Yipuruyamukuju. Yalumpu kurdu jinta Yipuruyamu-kurlanguju ngulaju Jijaji Kiraji. ¹⁷ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju yungunkulu langanku-mardarni? Nyurru-wiyi, Kaaturla wangkaja Yipuruyamukuju kapu warrawarra-kanyi. Junga kujaju. Kaaturluju warrawarra-kangulpa. Ngula-jangkaju, 430-pala-jangka yulyurru-pu-jangkaju, Kaaturluju yungulkurla kuruwarriji Mujujukuju. Ngulakungarntirliji, kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu-wiyi Yipuruyamu manu kurdukurdu manu kurdukurdu-kari yali-kari yali-kari nyanungurra-nyangulku, lawa. Ngulajulpa-jana warrarda warrawarra-kangu. Kulalpalu kuruwarriji mardarnu Mujuju-kurlanguju, murnma-juku ngulakuju. Ngula-wanguju, Kaaturlujulpa-jana warrawarra-kangu-juku. Kujarla Kaatuju nyurru-wiyi wangkaja Yipuruyamukuju, kujarlanyaipa-jana warrawarra-kangu. ¹⁸ Kajilparlipa Mujuju-kurlangu kuruwarri puryarla, kujarlaju

* **3:16** Nyangka Genesis 13.15, 24.7

mayi Kaaturluju kangalpa warrawarra-kanyi? Lawa. Kaatuju-ngalpa ngalipakuju wangkaja nyurru-wiyi Yipuruyamu-piyakuyijala. Kujarlanya kangalpa warrawarra-kanyi. Yipuruyamu kujalpa wankaru-wiyi nyinaja, ngulangkuju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngulawanguju Kaaturlujulpa warrawarra-kangujuku. Kaatujurla nyurru-wiyi wangkaja, ngulawarnurlanyalpa warrawarra-kangu.

Mujuju-kurlangu kuruwarrirli kangalpa majupajirni yungu-ngalpa Kaaturlu pina-kanyi Jijaji Kiraji-kirra

¹⁹ Nyiyakujurla Kaaturlu yungu kuruwarri Mujujuku? Mujujukujurla yungu yungulu yapangku Juwu-paturlu purami maju panukujaku. Ngakalkuju yilyajarni-jana Jijaji Kirajilki ngulaju jurrku-juku yangka kujarla jangku-pungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyi. Nyarrpararlalu manu nyampuju kuruwarri Juwu-paturluju? Kamparruju, Kaaturluju yungu-jana kuruwarriji marramarrakuwiyi. Ngula-jangkaju, Mujujukulkulurla yungu marramarrarluru. Ngula-jangkaju, Mujujurlulku-jana yungu yapakulku Juwupatuku kuruwarriji. ²⁰ Kaatuju-ka jinta-juku nyina. Kula-jana yungu Kaaturluju nyampuju kuruwarri, lawa. Yungurla Mujuju-mipaku, ngulangkulku-jana nyanungurlulku yungu nyampuju kuruwarri.

²¹ Nyarrpa-jarrimilkirliipa ngalipaju? Wala mayirlipara nyina Kaatukuju Yipuruyamu-

piya-juku? Kapu mayi puramirli pa Mujuju-kurlangu-juku kuruwarri? Yangka kuruwarri kujarla yungu Kaaturluju Mujujukuju, manu yimi kujarla jangu-pungu Yipuruyamuku, ngulaju-pala jurruku-juku jirrama-juku kuruwarri manu yimi. Kaaturluju kulan galpa yungu Mujuju-kurlangu kuruwarri jungarni-pajirninjakungarntirli, ngula-kurlu yungurli parla marlaja nyina wankaru Kaatukuju tarnga-juku nganta, lawa. Ngula yimi kajilpa junga nyinayarla, kujarlaju yungulparli pa purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarri. Ngulaju kula junga kujaju. Kulalpa-ngalpa nyiyarlu-puka kuruwarrirliji kangkarlarni pina Kaatu-kurraju yungurli parla ngula-kurluju marlaja nyina wankaru tarnga-juku nganta, lawa. ²² Nyurru-wiyi, Kaatujurla Yipuruyamukuju wangkaja kuja, “Kajinpaju ngajuku wala nyina, ngulaju kapurnangku warrawarra-kanyi tarnganguku-juku.” Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju, “Ngalipajurlipa jintawarlayi-juku wilji-jarrija, manurli parla jintawarlayi-jiki jurnta yanu Kaatukuju kuja-purda-karriji. Kujarlaju kulan ganta karli pa rdakungka nyina pirijina-piya-juku.” Kulalparli pa nyanu ngaliparlu-juku warla-pajirni warntarla-kujakuju. Kala ngana-puka yapa kajirli wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa kapu warrawarra-kanyi Kaaturluju yangka-piya Yipuruyamu-piya-yijala kujalpa warrawarra-kangu.

²³ Nganimparluju Juwu-paturlu kalarnalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngula-

puruju kalarnalu nyinaja pirijina-piya-juku. Kularnalu-nyanu ngulangkuju warla-pajikarla warntarla-kujakuju manu maju kanja-kujakuju, lawa. Kuja-kujakuju, Kaaturluju-nganpa milki-yirrarnu Jijaji Kirajilki nganimpaku Juwukuju. Jalanguju, ngalya-kariji karnalurla walalku nyina Jijajikiji. ²⁴ Kaaturluju yungu-nganpa Mujuju-kurlangu kuruwarriji Juwupatukuju. Wangkaja-nganpa, “Puranjarla purda-nyangkalu kuruwarriji!” Ngakalku Jijajiji yanurnu walya-kurraju. Kaaturlu yilyajarni yungurnalurla wala nyina ngulakuju. Jalanguju, kuja karnalurla wala-juku nyina Jijajikiji, kujarlanya kanganpa Kaaturluju jungarnipajirni. ²⁵ Yuwayi, Jijaji yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra, ngulakunya karnalurla walaju nyina. Kujarlanya, kula karnalu puralku kuruwarriji Mujuju-kurlanguju, lawa.

Ngana-puka yapa kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa Kaatu-kurlangu kurdu

²⁶ Nyurrurla yapa, nyina kankulurla wala Jijaji Kirajiki. Kujarlaju, yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarri wala nyinanja-wangurlu. Nyurrurlaju kankulurla nyina walaju Jijaji Kirajiki. Kujarlanya kankulurla kurdukurdulku nyina Kaatukuju, manu kankulurla nyina Jijaji Kirajiki. ²⁷ Kujankulu papitaji-jarrija, ngulangkajunkulu Jijaji-piya-jarrijalku. ²⁸ Panu-karijinkili Juwu-patu. Panu-karijinkili Juwuwangu-patu. Panu-karijinkili pirijina ngulaju yapa ngalya-karikinkili-jana kuja kalu-nyarra yangka jinyijinyi-mani warrki. Panu-karijinkili

pirijina-wangu rarralya, ngulaju kankulunya warrki-jarri talakupurda. Panu-karijinkili wati. Panu-karijinkili karnta. Ngulaju ngulajuku. Ngulajunkulurla panu-juku Jijaji Kirajiki. Ngulajunkulurla Jijaji Kirajikilki jurrku-juku jintangkalku-juku. Kaatuju kanyarra yulkami jintawarlayiki-juku.²⁹ Jintawarlayi-juku kankulurla nyina Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju kankulu nyina Yipuruyamu-kurlangurlalku turnu-warnurlaju warlaljarlaju. Nyurru-wiyi wangkajarla Yipuruyamukuju Kaatuju, “Kapurna-nyarra warrawarra-kanyi nyurrurlaju tarnnganku-juku.” Ngulaju junga. Kapu-nyarra kujarlu-yijala warrawarra-kanyi tarnnganku-juku Kaaturlaju.

4

Ngalipajurlipa Kirijini ngulaju kurdukdulku Kaatu-kurlangu, ngulakuju kapu-ngalpa yinyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju

¹ Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngulawangurla-wiyi kalarna puraja Mujuju-kurlangu kuruarri. Yungurna-nyarra pinarri-mani wita-karilki Mujuju-kurlangukuju kuruarrikiji. Kuja-ka wati nyina nyampurula walyangka nyiyarningkijarra-kurlu palka-kurlu, ngulangkuju marda-jana jangukungu nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju kurdukdulku nyanungu-nyanguku. Kala kuja

kalu jalangu kurdukurdu nyina nyanungu-nyanguju marlajarra-juku nyiya mardarninja-wangu witawita-wiyi, ngulajulu pirijina-piya-wiyi. Ngari kalu kutu warru wapa marlajarra-juku. ² Kuja kalu witawita-juku warru wapa, ngula-patukupalangurluju watingkiji yapa jinta-kari-wiyi-jana parlu-pinyi wati-kari-wiyi, ngula-jangkarluju yungu-jana yangka witawitaju wiri-maninjarla pinarri-mani. Yalirli kurdukurdurlu, purda-nyanyi-wiyili yangkaju wati wiljiwilji-maninja-wangurlu-wiyi. Ngaka kajili wiriwiri-jarrilki, ngulakuju kapu-jana yinyi nyanungukupalangurlu yangkanguju watingki nyiyarningkijarralku. ³ Ngalipajurlipa Kirijiniji yalirra-piya-juku kurdukurdu-piya. Kirijini-wangurla-wiyi, ngulajulparlipa nyinaja pirijina-piya-wiyi. Nganimparlu Juwu-paturlu kalarnalu warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruarri. Ngulaju kularnalu nyarrparlulku yampiyarla, lawa. Nyurrurlarlu Juwu-wangu-paturlu kalankulu-jana purda-nyanjarla warrarda puraja jukurrpa-kari jukurrpa-kari manu kuruarri-kari kuruarri-kari yapa-kari yapa-kari-kirlangu. Ngulaju kulankulu-jana nyarrparlu warlapajikarla, lawa. ⁴ Ngula-puruju, Kaaturlujulpa nyiyarningkijarra jungarnijungarni-manu yungu-ngalpa yilyamirni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu nyampu-kurra walya-kurraju. Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu kuja palkajarra, nyanungukupalangu ngati-nyanu ngulajulpa yapa-nyayirni nyinaja. Ngulangkuju Kaatu-kurlangurlu Ngalapi-nyanurlujulpa

puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri. ⁵ Kaaturlu yilyajarni nyampu-kurra yungu-nganpa Juwupatu-wiyi muurl-mardarni yangka kujalparnalun ganimparlu puraja Mujuju-kurlangu-wiyi kuruwarri. Yilyajarni-nganpa nganimpaku, kujarlaju yungurnalurla kurdukurdu nyanungunyangulku yanirni. Kujarlanya karnalun ganimparluju pura Jijajilki. Kula karnalun pura Mujuju-kurlangulku kuruwarriji. ⁶ Nyurrurlarlangunkulurla kurdukurdulku nyanungukulku Kaatukuju. Junga kujaju! Kaaturluju-ngalpa yungu ngalipakuju Ngalapinyanu-kurlangu Pirlirrpaju. Ngula-kurlurlunya karlipa Kirdana-pajirni Kaatuju. ⁷ Nyurrurlaju yapa kalankulu nyinaja pirijina-piya. Kulalpankulu mardarnu nyiyarlangu, lawa. Jalanguju kankulu nyina Kaatu-kurlangulku kurdukurdu manu rarralypalku. Kujarlaju kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra nyanungunyanguju.

Puurlu-jana wajampa nyinaja Kalatiyawardingki-patuku Kirijini-patuku

⁸ Kujankulu Kirijini-jarrija, ngula-wangurlawiyi kamparru-wiyiji kulalpankulu Kaatuju milya-pungu. Kujarlaju, kamparrujulpankulu puraja pirlirropa-kari pirlirropa-kari manu juju-kari juju-kari. Nyampurraju jukurra manu juju-kari, ngulaju kulalurla Kaatuku, lawa. ⁹ Jalanguju, Kaaturluju kanyarra yapa nyurrurlaju milya-pinyi kanunjunanyumpa-nyayirniirli, manu nyurrurlarlun kankulu milya-pinyi kanunjunanyumpa-nyayirniirli-yijala

nyanunguju. Nyurrurlaju nyalya-karijinkili warungkalku kuja kankulurla jurnta yani Kaatukuju kuja-purda-karilki. Jalanguju kankulu-jana purami yangka-yijala pirlirrpakari pirlirrpakari manu jukurrpa-kari jukurrpakari yangka-juku jurrku kujalpankulu-jana nyurru-wiyi puraja nyampurraju. Ngulajulu rampaku-nyayirni nyampurraju. Ngulangkuju kulalpalu-nyarra pirrjirdi-mantarla, lawa. Kajinkili-jana warrarda purami yalumpurra, ngulangkuju kapulu-nyarra karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju. Kujakuju mayi kankulurla ngampurpa-juku nyina? ¹⁰ Nyurrurlajunkulu Juwu-wangu-jala. Nyarrparla kankulu putaputa nyina Juwu-piya? Ngalya-kari nyurrurla kankulu warrarda yani Juwu-kurlanguku purlapaku pinjaku. Ngalya-kari kankulu yani marda parra-kari parra-kariki manu marda wiyiki-kari wiyiki-kariki manu marda kirntangi-kari kirntangi-kariki manu marda yulyurru-kari yulyurru-kariki. Nyurrurlarlu Kirijini-paturlu yungulpankulu yampiyarla kujaju! ¹¹ Ngajuju karna-nyarra warrarda wajampa-jarri-nyayirni. Ngajuju karnaju kujaju manngu-nyanyi, “Ngajujurna-jana warrki-jarrija yukayi-karda-nyayirni Kalatiya-wardingkipatuku kula-nganta yungulurla wala nyina Jijajikiji. Kala lawa. Jurnta kalurla karlirryani ngalya-kariji yapaju Jijajikiji, manu kalu Mujuju-kurlangu kuruarri purami Juwupiyarlu-yijala. Mardarna ngari jamulu warrki-jarrija.” Kujarlanya karna-nyarra wajampa-jarri nyurrurlakuju.

12 Ngajujurna Juwu-juku. Kirijini-wangurla-wiyi kalarna warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji yirriyirri-nyayirnirli. Kujarna Kirijini-jarrijalku ngaju, kujarlajurna yampijalku Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja kamparru-wiyi yangka, ngajuju kulalparna-nyarra jinyijinyi-manu Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngulajulparna-nyarra jirrnganja Juwu-wangu-piya-juku nyurrurla-piya-juku. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra yimi pirrjirdi-nyayirni wangka: Ngaju-piya-jarriyalu, manulu nyinaya ngaju-piya-juku! Yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala walalurla nyinaya Jijaji Kirajimipaku ngaju-piya-yijala.

Kujalparna-nyarra yangka nyurrurlaku yapaku jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi, kulankujulu murrumurru-manu nyurrurlarluju, lawa. Yimirilpankujulu ngurrju nyinaja ngajukuju. 13 Nyurrurlarluju kankujulu mangunyanyi yangka kujalparna nyurnu ngunaja. Kujarlanyarna-nyarra yanurra yangkaju kujarna-nyarra yimi-ngarrurnunjunurra Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. 14 Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, ngulapurujulparna rampaku-nyayirni nyinaja. Ngulaju kulalpankujulu ngajuju manyu-pungu, manu kulankujulu juwa-kijirninjarla yilyaja ngajuju, lawa. Nyurrurlarluju ngurrjunkujulu rdakurl-kujurnu. Yimirilpankujulu ngajukuju nyinaja kula-nganta marramarra-piyaku manu

marda Jijaji Kiraji-piyaku. ¹⁵ Nyurrurla yapaju kalankujulu wardinyi-wiyi nyinaja ngajukuju. Kujalparna-nyarra yangka nyurru-wiyi jirrnganja nyinaja, kuja-puruju kajirna-nyarra payikarla nyiyarlanguku, ngulaju kapunkujulu yungkarla. Manu kajirna pampa nyinayarla milpakupurda, ngulakuju kapunkujulu milpa nyurrurla-nyangu rurruny-pinjarla marda yungkarla. Kujaju junga. Nyiyarlankujulu ngajukuju muntuku-jarrija? ¹⁶ Ngajujulparna-nyarra wangkaja yimi junga Kaatu-kurluju. Nyarrparla kankulu manngu-nyanyi ngaju nganta kuja karna-nyarra nyurunyuru-jarri?

¹⁷ Yangka Juwu-patu-karirli pinangkalpa-paturlu kalu-nyarra pinarri-mani Jijaji Kirajikiji warntarlarlu. Ngulaju yimi nyanungurra-nyanguju kula junga. Pinarri-mani kalu-nyarra yungunkulu-jana nganta ngampurrparlu yipilji-pajirni. Kajinkili-jana kuja-kurra purda-nyanyi nyanungurra, ngula-jangkaju kapunkulurla Jijajikilki jurnta karlirr-yani. Ngari kalu-nyarra nganimpa-kujaku wangkami kujarlaju yungunkulu-nganpa nganimpaku jurnta nyina jawirdiki manu yungunkulu-jana nyanungurra-mipa-juku purda-nyanyi.

¹⁸ Kalarna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, jalanguju ngulaju yapa-karirla karna nyina. Ngula-puruju, kaji-nyarra ngana-puka ngampurrpa nyina yipiljiji, ngulaju ngula-juku. Kala kaji-nyarra nganangku-puka Jijaji-kijaku karlirr-kanyi, kujaju maju. ¹⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami karna-nyarra ngaju-nyanguku

kurdukurdu-piyaku. Kula kankulu nyina Jijaji Kiraji-piya-wiyi, murnma-juku. Kujarlaju karna murrumurru-jarri-nyayirni ngaju-nyangu kurturduuruju kula-nganta yangka-piya karnta-piya kuja kyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi karmulya-jarrinjakungarntirli. Kujarluyijala karnaju murrumurruju purda-nyanyi nyurrulakuju ngajulurluju. Ngaka marda kapurna-nyarra nyanyi kuja kankulu nyina Jijaji Kiraji-piyalku. Ngula-jangkarluju kularnaju murrumurrulku purda-nyanyi.
²⁰ Nyarrpa-manirna-nyarra nyurrulaju? Karija! Ngampurpa-nyayirni karnaju purda-nyanyi yungurna-nyarra yanirra nyurrulakuju yalikirraju. Kala lawa, kulalparna yantarlarra. Ngajulurlurna-nyarra ngarrurnu kulungku nyampurlaju pipangka. Kajilparna-nyarra yantarlarra ngaka, ngulaju kajikarna-nyarra wangka ngarririnja-wangulku pulyalku ngurrjulku.

Nyampuju yimi jirrama-kurlu karnta-jarra-kurlu yirdi-jarra-kurluju Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu

²¹ Nyurrurlarlu ngalya-karirli Kalatiya-wardingki-paturlu yungunkulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Yungurna-nyarra payirni wita ngari: Manngu-nyanyi kankulu yangku kuja kangalpa Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka ngalipaku?
²² Yangka Payipulurla, wangkami kangalpa Yipuruyamu-kurlu kujalpa-palangu kali-nyanu-jarra mardarnu yirdi-jarraju Jiira manu Yakurru.

Yipuruyamurluju, mardarnulpa-palangu jirrama ngalapi-nyanu-jarra Yijimali manu Yijaki. Yangkaju karnta yirdiji Yakarruju ngulaju Yijimalikipalangu. Ngulajulpa pirijina-piya nyinaja, manulparla warrki-jarrija Yipuruyamu-parntaku yirdikiji Jiiraku. Jiirajulparla ngulaju ngati-nyanu nyinaja Yijakiki. Ngulajulpa lawa nyinaja pirijina-wangu Yakarru-piya-wangu. ²³ Yijaki-wangurla-wiyi-juku, Jiirajulpa muturnalku nyinaja, ngulajulpa nyinaja kurdu-wangu-juku. Ngulangkujurla yungu yangkalku Yakarru nyanungu-nyangu warrkini Yipuruyamukuju yungu-pala ngulalku nguna. Kujarlanya Yakarruju juni-parnta-jarrijalku, manu ngula-jangkaju karmulypa-jarrijalku Yijimali-kirilki. Ngaka-kariji, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Nyuntu-parnta Jiira kapu juni-parnta-jarri, ngulaju kapu karmulypa-jarri wirriya-kurlu.” Ngulaju junga. Ngakalku, Kaatukujurla marlaja karmulypa-jarrija Jiira wirriya-kurluju Yijaki-kirli.

²⁴ Nyampu yimi Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani jukurpa wiri-nyayirni. Ngulangka yimingka karlipa-jana milya-pinyi jirrama kuruwarrijarraju kuja-jana Kaaturlu yungu nyanungu-nyanguku yapaku. Kuja karlipa mangunyanyi Yakarru yangka warrkini, kujarluju karlipa mangunyanyi kamparru-warnu kuruwarrijarraju kujarla yungu Mujujukulu Kaaturluju. Yungurla kuruwarriji ngulaju yangka pirlangka yirdingkaju Jayinayirla. Nganangku-puka kuja-ka pura nyampu kuruwarrijarraju Mujuju-

kurlangu yapangku, ngulaju-ka pirijina-piya nyina yangka Yakarru-piya-juku kujalparla warrki-jarrija Jiiraku. ²⁵ Yuwayi, kuja karlipa manngu-nyanyi Yakarruju, ngulaju kujarluju karlipa manngu-nyanyi pirli yirdiji Jayinayi ngulaju ngurungkaju Rapiyarla. Nyanungu-nyangu kurdu yangka yirdiji Yijimali manu nyanungu-nyangu kurdukurdu, ngulajulpalu nyinaja jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku. Manu yangkarra Juwu-patu kuja kalu nyina Jurujulumurla, manu panu-kari Juwu-patu kuja kalu pinapina-yani Jurujulumu-kurra yungulu nganta purami Mujuju-kurlangu kurruwarri, ngulajulu jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku Yipurayamu-parnta karnta-piya-juku. Kuja karlipa manngu-nyanyi Yakarru, ngulaju kujarluju karlipa manngu-nyanyi Jurujulumu.

²⁶ Kuja karlipa manngu-nyanyi Yipuruyamu-parnta Jiira, ngulaju karlipa milya-pinyi nyanunguju pirijina-piya-wangu Yakarru-piya-wangu, lawa. Kuja karlipa Jiira manngu-nyanyi, ngulaju karlipa manngu-nyanyi kirri Kaatu-kurlangu kankarlarra. Ngulaju kirri yapaku-jana jintawarlayiki-juku yangka kuja kalurla wala nyina Jijajikiji. Kujarlaju, yaliji kirri ngulaju-ngalpa kula-nganta ngati-nyanu ngalipakuju. ²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu-yijala jurrku-juku jaru Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. Nyampurula yimingka, Kaatuju wangkaja: “Nyuntu karnta kurdu-wangu, muntuku-wangu nyinaya wardinyi! Kulanpa murrumurru purda-nyanjarla karmulya-jarrija-

wiyi, lawa. Ngulaju ngula-juku. Manu mardangku nyuntu-parnturlu kali-nyanurlu yampinja-yanu. Ngulaju ngula-juku. Wardinyi-nyinaya! Ngakaju kapunpa-jana panu-jarlu kurdukurduju mardarni yangka yali-piya-wangurlu karnta-kari-piya-wangurlu, yangka kuja-ka nyanungu-parnta kali-nyanu mardarni palka-juku.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja Yijaya-kurlangurlaju yimingkaju.

²⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Kaaturlu ngarrurnu Yipuruyamu kapurla yinyi nyanungukuju ngalapi-nyanu. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Jijaji Kiraji Yijaki-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka warlalja-jangkaju. Nyurrurlajunkulurla Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju, nyurrurlajunkulurla kurdukurdu Kaatukulku.
²⁹ Yijimaliji palka-jarrija kuja-pala Yipuruyamu manu Yakarru ngunaja. Kujarlanya Yijimaliji palka-jarrija. Yijaki palka-jarrija kujarla jangu-pungu Yipuruyamuku ngalapi-nyanu Kaaturluju. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Kujaju junga. Kuja-pala ngula-jarra wirriya-jarra wiri-jarrinja-yanu, Yijimalirli kala jiliwirri-manu murrumurru-karda Yijakiji. Jalangu, Juwupaturluju kujarlu-yijala kalu-jana Juwu-wangu-patuju murrumurru-mani yangka kuja kalurla wala nyina Juwu-wangu-patuju Jijaji Kirajikiji. Kujaju kula ngurrju.
³⁰ Yangkaju kankulu mayi milya-pinyi yimi kuja wangkaja Kaatu

* **4:27** Nyangka Isaiah 54.1

Payipulurla? Wangkajarla Yipuruyamukuju kuja:

“Kajinpa nyuntu pali, yangkanku Yijimalirliji Yakarru-kurlangurluju kula mani nyiyarningkijarraju nyuntu-nyanguju, lawa. Ngulaju nyiyarningkijarra kapu Yijaki-miparlu mani. Kuja-kujakuju, yilyaya-palangu ngamarlangu Yijimali manu Yakarru yangkaju pirijina-piya! Yilyaya-palangu wurnturu nguru-kari-kirra!”*

Kujanyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju.

³¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyarrpa kangalpa nyampuju yimi wangka Kirijinikiji jalanguju? Ngalipaju kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kularlipa Yakarru-kurlangu kurdukurdu ngalipaju, lawa. Ngulajulpa pirijina-piya warrki-jarrija. Ngalipajurlipa Jiira-kurlangu kurdukurdu. Ngulajulparla nyinaja Yipuruyamuku kali-nyanukuju pirijina-piya-wangu.

5

Puurluju wangkaja-jana Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju, “Nyinakalu Juwu-patu-piya-wangu ngarrka-kijirninja-wangu!”

¹ Jijaji Kirajirli-ngalpa Mujuju-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijakuju kangu yungurliparla wala nyinami nganungukulku manu yungurlipa nyina rarralya. Kujarlanya karna-nyarra wangka nyurrurlakuju:

* **4:30** Nyangka Genesis 21.10

Tarnngajukulurla walaju nyinaya Jijaji Kirajiki! Yampiyalu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji! Wurra-maninjarla mamparl-pungkalu-jana yangkarraju kuja kalu-nyarra ngulangkuju putaputa jinyijinyi-mani yungunkulu nganta Mujuju-kurlangu kuruwarri purami pirijina-piyarlu. ² Yangka yalirrarlu yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nganta kuja-ka Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka. Kujarlaju yungulu-nyarra ngarrka-kijirni. Purda-nyangkajulu yirriyirri! Kajilpankulu-jana ngungkurnyinayarla, kujarlaju Jijaji Kirajirli kulalpanyarra pirrjirdi-mantarlalku rarralya-karda, lawa. ³ Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra yarda wangka jurru-juku yimi: Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla Mujuju-kurlangu kuruwarrirla, kajilpankulu-jana ngungkurnyinayarla ngulakuju, kujarlaju kajikanyarra yalumpuju kuruwarri wirilki nguna nyurrurlakuju. Kajilpanyarra kuruwarri wiri ngunayarla nyurrurlakuju, ngulaju kulalpankulu nyarrparlulku yampiyarla kuruwarriji, lawa. Kajilpankulu kuruwarri Mujuju-kurlangu purayarla-juku, kulalpankulu nyarrparlulku Kaatuju wardinyi-mantarla, lawa. ⁴ Ngalya-karirli nyurrurlarlu, manngu-nyanyi kankulu warntarlarlu ngulaju kujarlu, “Kajirlipa pura Mujuju-kurlangu kuruwarri yirriyirri, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarnipajirni.” Kujaju warntarla! Kajinkili kujarlu warrarda manngu-nyanyi, kujarluju kankulunya kanyi Jijaji Kiraji-kijaku warntarlarlu. Kaaturlu kula kajana yapaju jungarnipajirni

yangka kuja kalurla wala nyina kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, lawa. Yangka-mipa yapa kuja kalurla Kaatu-mipaku wala nyina, ngulamipanya kajana jungarni-pajirni. ⁵ Nganimpa kuja karnalurla wala nyina Jijaji Kirajiki, Pirlirra Kaatu-kurlangu kanganpa wangka jungarni-juku. Kujarlaju karnalu milyapinyi ngakaju kapu-nganpa jungarni-pajirni. Jalanguju, pardarni karnalurla Parra-nyayirni-wangurlaku ngaka kaji-nganpa miimii-nyanjarla jungarni-pajirni. ⁶ Yali Parra-nyayirni-wangupuru kaji-ngalpa miimii-nyanjarla payirni Kaaturluju, kula-ngalpa payirni Juwu-japa marda Juwu-wangu-japa, lawa. Kapu-ngalpa kujarlu payirni, “Junganyalpankulurla nyinaja walaju Jijaji Kirajikiji, manu junganyalpankulujana yulkaja yapa ngalya-karikiji?” Kujarlunya kapu-ngalpa payirni ngalipaju.

⁷ Nyurrurla yapa kamparru-wiyiji, ngungkurnyinajalpankulurla yimi jungakuju Jijaji Kirajikirikijiji. Kala jalangurluju, yampimi kankulu ngungkurnyinanja-wangurlulku. Mardanyarra yapangu yimi-ngarrurnu yimi-karilki yijardu-wangulku. Marda-nyarra yimir-yungu warntarlalulku yimi-kari-kirlirilki. ⁸ Kaaturlu-nyarra jintangu milarninjarla yajarnu yungunkulurla nyanungukulku nyina. Kula kanyarra nyanungurluju yimir-yinyi, lawa. ⁹ Milya-pinyi kankulu yangka kajilpa-nyarrarla kartakurla ngapaku marda walya yirrakarla witarlangu marda, ngulangkuju-ka ngapaju yurnilyka-mani manu maju-mani. Kujarluyijala kajilpankulu Mujuju-kurlangu kuruwarri

ngari witarlangu marda purayarla, ngula-jangkarluju kajikankulu Jijaji Kirajiji yampimi-yijala wala nyinanja-wangurlulku. Ngula-jangkaju, yangkarrarluju yapa ngalya-karirli kajikalunya-nyarra jinyijinyi-mani nyurrurlaju yungunkulu nganta purami Mujuju-kurlanguju kuruarriji yirriyirri-nyayirrirli yungunkulu nganta kujarluju wardinyi-mani Kaatuju. Kala lawa, kulalpankulu kujarluju Kaatuju wardinyi-mantarla! ¹⁰ Nyurrurlajunkulurla Warlaja Wirikiji Jijaji Kirajiki. Kujarlaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlarluju kapunkujulu purdanyanyi manu kapunkulurla ngungurr-nyinami yimi jungaku nyampurla pipangkaku. Kula karna ngajuju yalumpuju yapa milya-pinyi yangka kuja kanyarra ngulangkuju yimirrinyi warrarda. Kala Kaaturlaju, milya-pinyi-ka nyanunguju, ngulaju kapu pinyi.

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapangku kalu-jana warlkangku yirri-purami ngajuju yapa ngalya-karikiji. Kujanya kalu-jana wangka, “Nganta kajana Puurlurluju ngarrka-kijirni warru Juwu-wangu-patuju yangkaju kujalu Kirijini-jarrija.” Kujaju kula junga! Kajilpa junga ngunayarla yimi nyanungurra-nyangu, nyarrparlalku kajulu Juwu-paturluju ngajuju murrumurrumaninjarla putaputa warla-pajirni-juku kuja karna-jana yangka warru yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli Juwu-wangu-patukuju yimi yangka kuja palija watiya warntawarntarla. Kajilparna-jana ngampurrparluju ngarrka-kijikarla warrarda Juwu-wangu-patu, kujarlaju

Juwu-paturluju kalakajulu ngajuju yampimilki kulu-wangurlulku. ¹² Nyampunya karna-jana manngu-nyanyi yangkarrarluju kuja kalu-nyarra nyurrurla yurnilyka-mani: Ngulangkujulpalu-nyanu murul-pajikarla jintakumarri-juku!

Puurlu wangkaja-jana Kirijini-patuku Kalatiya-wardingki-patuku, "Yulkayalu-nyanu!"

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kula-nyarra Kaatu wangkaja Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Milarninjarla-nyarra wangkaja yungunkulurla jungarni nyina yalumpuwangu kuruwarri-wanguju. Nyurrurlarluju marda kankulu manngu-nyanyi kujanya, "Kula karlipa Mujuju-kurlangulku kuruwarriji pura. Ngaliparlulkurlipa manngu-nyanyi nyarrparlu yungurlipa-nyanu wardinyi-mani." Kuja manngu-nyanja-wangurlulu nyinaya! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla, manu yungulpankulu-nyanu warrki-jarriyarla kujarluju yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani. ¹⁴ Nyampuju yangka-juku jurrku kuja Mujujurlu-wiyi yirrarnu yangka kuja-jana pantirninjarla yirrarnu kuruwarrikari kuruwarri-kari. Nyampunya-ngalpa wangkaja, "Kuja kanpa-nyanu nyuntu yulka, ngula-piya-yijala-jana yulkaya yapa ngalya-karikiji."* ¹⁵ Nyurrurlaju yapa, kula kankulu-nyanu jarnkujarnku yulkami kujaju, lawa. Murrumurru-mani kankulu-nyanu, manu kankulu-nyanu warru pinyi warnapari-piyarlu.

* **5:14** Nyangka Leviticus 19.18

Purda-nyangkalkujulu! Kajinkili-nyanu kuja-piyarlu warrarda murrumurru-mani manu pinyi, ngulangkuju kankulu-nyanu riwarri-mani!

Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, wangkami kangalpa yungurliparla nyina jungarni-juku Kaatukuju

¹⁶⁻¹⁷ Nyampunya yungurna-nyarra wangka nyurrurlakuju yapaku: Purda-nyangkalu Kaatu-kurlangu Pirlirrpaja, ngula-kurlurluju yungu-nyarra pinarri-mani, ngula-jangkaju yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Kajilpankulu lawa nyinakarla Kaatu-kurlangu-wangu Pirlirrpaja-wangu, kulalpankulurla nyarrpa nyinayarla jungarniji Kaatukuju, lawa. Kajili yapangku jamulu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpaja, ngula-jangkarluju kalu-nyanu ngari nyanungu-miparlu manngu-nyanyi nyarrparlulkulu-nyanu jarnkujarnku wardinyi-mani. Kujaju warntarla! Kaatu-kurlangurluju Pirlirrpajuluju kajana ngampurrpa-nyayirni-ri pinarri-mani yapaju jungarniki nyinanjakuju yungulurla nyanungukulku nyina. Nyurrurlaju kankulurla ngampurrpa-jala nyina jungarnikiji nyinanjakuju, kala kula kankulu purda-nyanyi, lawa. Ngari kankulu-nyanu nyurrurla-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-mani. Kujarlanya kankulu majuju warntarlaju kanyi.

¹⁸ Nyurrurlarluluju yapangku kankulu mardarni Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju kaninjarni nyurrurla-nyangurla yungu-nyarra ngulangkuju pinarri-mani manu milki-yirrarni jungarniki

nyinanjakuju. Kujarlaju, Mujuju-kurlanguju kuruarriji kula kanyarra wirilki nyina, lawa.

19-21 Yangka yapangku nganangku-puka kajilpa jamulu purda-nyangkarla Pirlirpa Kaatu-kurlangu, kajilpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla purda-nyangkarla, nyarrpa-jarri kajika? Kajika marda ngunami yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kari-kirli, manu kajika marda warrarda manngu-nyanyi maju warntarla-juku, manu kajika marda warru nguna karnta-kari karnta-kari-kirli ngulaju kurnta-wangu-nyayirni maliki-piya, manu marda kajikarla murdijirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjini juju-kari juju-kariki watiya-jangkaku manu yarturlu-jangkaku kujarlaju yungu-jana pulka-pinyi ngularrakuju, manu marda kajika yunparni yapa jinta-kariji juyurdu-kurlurlu, manu marda kajika-jana nyurunyuru-jarri yapa ngalya-karikiji, manu marda kajika-jana warrarda wiljiwilji-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-nyanu purlurparlu warrarda turnu-mani nyiyarningkijarra, manu marda kajika-jana jurru jangkardu laljalalji-jarri kuluju, manu marda kajika-jana warrarda jinyijinyi-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-jana yapa ngalya-kariji ngalya-pangirninjarla purrayipurrayi-mani yungulu-nyanu turnu-warnurlu jintangkarlulku ngarrirni kulungku, manu marda kajikarla ngurru-nyanjarla muluja-jarri yapa jinta-karikiji nganangku kuja-ka mardarni nyiyarningkijarra, manu marda kajika warungka-jarri pama-jangkaju, manu

marda kajika warungkawarungka-jarri nganta ngulaju milkarraku mangarri wiri ngarninja-puru. Yuwayi, yalumpurlu yapangku kuja kyanu nyanungu-miparlu warrarda manngunyanjarla purda-nyanyi, ngulaju kapu kuja-piyaju warntarla yani kuja-purda-kari. Kujaju kula ngurrju! Kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju kajana yimiri ngurrju nyina. Wangkajarna-nyarra yangka nyurru-wiyi yalirra-kurlu yapa-kurlu kuja kalu warntarla nyina. Yungurna-nyarra wangkami jurrku-juku yimiji: Ngana-puka kuja-ka warrarda nyina warntarla, ngulaju Kaaturluju kula rdakurlkijirni nyanungu-nyangu-kurra.

²²⁻²³ Kuja kalu yapangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, ngulaju kajana yapaju pinarri-mani jungarniki nyinanjaku. Kujarlaju yungulu-nyanu jarnkujarnku yulkami, manu yungulurla marlaja nyina wardinyi, manu yungulu-nyanu walyka-juku jarnkujarnku nyina kulu-wangu rarralypa, manu yungulu-nyanu ngurrju nyina nganjurr-wangkanja-wangu, manu yungulu-nyanu ngampangampa jarnkujarnku nyina, manu yungulu-nyanu nyina wala-juku jarnkujarnku ngulaju kapatinja-wangu, manu yungulu-nyanu jarnkujarnku wangka ngurrju warrpulywarrpuly-ngarrirninja-wangu. Manu yungulu-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujaku. Yapangku nganangku-puka kuja-ka purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, ngulaju kapu-nyanu ngula-kurlurluju warla-pajirni majumaju-kujaku. Yapa kujanguju kuja karla

jungarni nyina Kaatukuju, ngulaju kulalpa nganangku-puka maju-pajikarla.

²⁴ Ngana kuja karla yapa nyina Jijaji Kirajiki, kula kyanu nyanungu-miparlun mangunyanyi kujarluju, “Nyarrparlurnaju wardinyimani ngajuju?” Kujaju warntarla! Ngali-paju kuja karliparla nyina Jijaji Kirajiki, ngulangkuju karlipa purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirpa kuja kangalpa nyarrpa wangka ngalipakuju. ²⁵ Kaatu-kurlangukuju Pirlirpakuju karliparla marlaja nyina wankaruju. Kujarlanya, purda-nyanyirlipa Kaatu-kurlangu Pirlirpaju nyarrpa-puka kuja kangalpa wangka nyanungu. ²⁶ Kulalparlipa-nyanu nyiyaku pulka-pungkarla ngaliparluruju ngurrjungkuju nganta, lawa! Manu yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinayarla jitirninja-wangu manu kulukukulukumaninja-wangu! Manulparlipa-nyanu nyinayarla mulu-nyanja-wangu!

6

Ngaliparluruju Kirijinirliji yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku warrawarra-kangkarla

¹ Ngajukupurdangu-purnu Kirijini, nyarrpajarrirliparla Kirijinikiji kuja-ka karlirryani Kaatu-kujakuju? Nyurrurlarlun galya-karirli kuja kankulu linpangu purda-nyanyi Pirlirpa Kaatu-kurlangu, ngula-kurluju yaninjarla wangkayalurla yalikiji yapaku. Ngulakuju wangkayalurla pulya warrpulywarrpulyngarrirninja-wangu ngula-jangkaju yungurla Kaatuku pina-yaninjarla jungarni-yijala nyina.

Kajinkilirla ngulaku wangka, ngula-jangkarluju nyurrurlarlangurlulu-nyanu warrawarra-kangka yirriyirrirli, kalakankulu marda nyurrurlarlanguju karlirr-yani-yijala nyanungu-piya-yijala. ²⁻³ Yapangkujuru marda kajikanyanu kujarlu pulka-pinjarla manngu-nyanyi, “Ngajujurna ngurrju-nyayirni wiriji, ngulaju karna ngajuju yapa-patu-kari-piya-wangu nyina.” Yalirli yapanku kuja kanyanu nganta kamparrurla wiri nganta ngarrirni nyanungurlu, ngulangkuju kanyanu ngari yimirr-yinyi. Kujaju karrimirra warntarla! Nganaku-puka Kirijiniki kajirla nyiyarlangu maju rdipimi, ngulakujulurla yaninjarla jirrnganja nyinaya yungunkulu kujarluju wardinyi-maninjarla pirrjirdi-mani. Kajinkili kujarlu pirrjirdi-mani wangkanjarlu yapa jinta-kari, kujarlunya kankulu purami kuruwarriji jungarnirliji yangka kuja-ngalpa Jijaji Kirajirli kuruwarri pinarri-maninjarla yungu.

⁴⁻⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa jarnkujarnku yungu ngalipakuju warrkiji ngulangkuju yungurliparla jarnkujarnku warrki-jarrimi. Kujarlaju, jarnkujarnkurlipa jawirdiki wirnki-jarri warrkingkaju mampanja-wangu manu nginji-wangkanja-wangu. Kulalparlipa kujaju wangkayarla, “Wayinpayi! Ngaju karnarla ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi Kaatukuju. Kala yali Kirijini-kari yapa, kula-ka warrki-jarri junga ngaju-piya, lawa.” Kuja wangkanja-wangurlipa nyina! Manurlipa-nyanu jarnkujarnku miimii-nyanyi warrkiji jawirdiki mirnimirnirli ngulaju jungarni-japa. Ngana-puka yapa kuja karla

jungarni warrki-jarri Kaatukuju, kaji-nyanurla ngulakuju pulka-pinyi warrkikiji, ngulaju ngula-juku.

⁶ Marda kanyarra yapa jinta-karirli pinarri-mani Kaatukuju. Ngulaju ngula-juku. Nyiyarlangu marda kuja kankulu mardarni, ngulajulpankulurla yuuly-pinjarla yungkarla.

⁷ Yapaju marda kajika-nyanu kujarlangu wangka, “Kajirna nyina kuja-purda-kari warntarla Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-juku kapuju karri.” Kujaju kula junga! Kuja manngu-nyanja-wangu nyinaya, kujarlaju kanpa-nyanu nyuntulurlu yimirr-yinyi. Ngana-puka yapa kuja karla nyina Kaatuku jungarni, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni kapurla marlaja karrimi yalumpukuju yapaku. Kala yapa ngana-puka kuja-ka kuja-purda-kari warntarla nyina Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju kapurla maju-nyayirni marlaja karrimi yalumpukuju yapaku. ⁸ Ngalya-kari yapa kalu kuja-purda-kari nyina warntarla, ngulangkuju yungulu-nyanu nganta wardinyi-mani. Kaaturlaju kapu-jana riwarr-pinyi. Kala yapa ngalya-kariji kalurla nyina jungarni Kaatukuju, ngulangkuju yungulu wardinyi-mani Pirlirpa Kaatu-kurlangu. Kaatuju kapulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. ⁹ Yuwayi, Kaatuju kaji-jana jirrnganja nyina tarnnga-juku, ngulangkuju kapu-jana yinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni. Kujarlaju, nyampurlaju ngurungka, yungulparlipa-jana nyinayarla yimiri-juku yapa panukuju. Manu yungulparlipa-jana

ngurrju-nyayirni warrki-jarriyarla yukayi-karda. ¹⁰ Manu kajirlipa-jana nyanyi Kirijini-kariyi-nyanu marda mangarri-wangu manu wawarda-wangu marda marlajarra, ngulaju yungulparlipa-jana yimirirli-jiki warrawarra-kangkarla. Wala kalurla nyina Jijaji Kirajikiji, manu kalurla nyina warlalja turnu-warnu Kaatukuju. Kujarlaju, yungulparlipa-jana warrawarra-kangkarla. Manurlipa-jana Kirijini-wangurlangu warrawarra-kanyi.

Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, yungulparlipa jintawarlayi-jiki nyinayarla Jijaji-piyajuku kuja nyanungu palija watiya warntawarntarla

¹¹ NYANGKALU NYAMPU YIMI PIPANGKA WIRI-WIRI-NYAYIRNI YIRDIJI KUJA KARNA PANTIRNINJARLA YIRRARNI NGULAJU RDAKANGKU NGAJULURLU-JUKU. ¹² Yangkapaturlu kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju, kujarlaju kalu-nyarra jinyijinyi-mani yungulu-jana nganta Juwu-patu-karirliji ngula-warnuju yampi nyanungurraju kulungku ngarrirninja-wangurlu. Jinyijinyi-mani kalu-nyarra yungulu-jana nganta wardinyi nyina Juwu-patu-kariji. Yangkarrarlu yalumpurrarlu yapangku kuja kalu-nyarra jinyijinyi-mani, ngularrarluju kula kalu-jana yapa-patu-karikiji yimi-ngarrirni Jijajiji kuja palija watiya warntawarntarla, lawa. Kajilpalu-jana yangkarrarlu jinyijinyi-maninja-palkarlu yimi-ngarrikarla Jijaji kuja palija watiya warntawarntarla, kujarlaju kajikalujana

yangkarra Juwu-patu-kariji kulu-jarri-nyayirni. Ngari kalu-jana kuja-mipa wangka, “Kajinkili nyurrurla yapa Juwu-wangu-patu Kirijini-jarrilki, ngulaju yungurnalu-nyarra ngarrka-kijirni Juwu-kardalku.” ¹³ Yalumpurrarlu Juwu-paturlu, kula kalu pura Mujuju-kurlanguju kuruarriji jungarnirli, lawa. Ngampurrparlu-juku yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju Kirijini-patuju. Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla-juku, ngula-jangkarluju kajikalunya warrarda-juku pulka-pinyi, manu kajikalunya yapa panukariki warrarda yimi-ngarrirni yangka kuja kalu-nyarra nganta ngarrka-kijirni. ¹⁴ Ngajuju, kula karna yalumpurra-piya yapa-patu-karipiya yangka jinyijinyi wita-wangu-patu-piya nyina, lawa. Ngaju karna-jana warrarda yimi-ngarrirni jinta-juku Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kuja palija warntawarntarla. Ngula-mipaku karnaju pulka-pinyi. Yuwayi, Jijaji Kiraji palija warntawarntarla. Kujarlaju, kula karnarla ngajuju ngampurra nyina nyampurlaju ngurungkaju nyiyarningkijarrakuju. Lawa nyampurlaju ngurungka, kula kaju nyiyarlangu nguna ngajukuju. ¹⁵ Kuja kajana yapa Kaaturlu mangu-nyanyi, ngulaju kula kanyanu kuja wangka, “Yalumpurlu yapangku, ngarrka-kijirni kalu-nyanu Juwu-piyarlaju? Kapu lawa mayi?” Lawa, Kaaturluju kula-ka kuja mangu-nyanyi. Kuja-mipanya-ka wangka, “Yalumpurlu yapangku, Pirlirra Kaatu-kurlanguju mayi kalu mardarni ngaju-nyanguju? Ngula-kurluju Pirlirra-kurluju mayi kalu nyina Jijaji-piya?”

Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi.

¹⁶ Yungurna-janarla ngajuju yapakulku yati-wangkami Kaatukulku yangka kuja kalu nyina Jijaji-piya Yijirali-pinki-jala warlalja nyanungukulku, ngulakunya yungurna-janarla yati-wangkami Kaatukuju. Payirni yungurna-janarla Kaatuju yungulurla ngurrju rarralypalku marlaja nyina manu yungu-jana nyanungu marijarrinjarla ngurrju-juku nyina.

¹⁷ Ngajulparnarla warrki-jarrija Jijajiki. Kujarlanyajulu ngajuju murrumurru-manu-nyayirni yapa ngalya-karirliji. Ngula-jangkanya karna pakarninja-wangu murruju mardarni palka-ngkaju jurru-ngurlu rdaka-jarra-kurra manu wirliya-jarra-kurra. Kuja-kujakuju karna payirni Kaatulku yunguju muurl-mardarni.

¹⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yati-wangka karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku ngurrju.

Warlpiri Short Bible
The Shorter Bible in the Warlpiri language of
Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce